

HRVATSKA MISAO

PREDPLATA ZA ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU GODIŠNJE K 14.—, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO SURAZMJERNO, MJESEČNO K 1.20. — POJEDINI BROJ 10 PARA. — OGLASI PO CIJENIKU. PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

- IZLAZI SVAKI DAN -

.. : TELEFON BR. 74. — ČEKOVNI RAČUN 129.871. : : :

UREDNIŠTVO I UPRAVA NALAZE SE NA TRGU SV. FRANE IZA OBCIN. PERIVOJA. — VLASTNIK, IZDAVATELJ I ODGOVORNI UREDNIK JOSIP DREZGA. — TISAK: HRVATSKA ZADRUŽNA TISKARA U ŠIBENIKU, U. Z. S. O. J.

GOD. III.

ŠIBENIK, subota 22. svibnja 1915.

BR. 88. (318.)

Austro-ugarska nota na talijansku „Zelenu Knjigu“.

Talijanske aspiracije na hrvatske i slovenske zemlje. -- Njemačka izjava o vjerolomstvu Italije.

Historijat spora.

BERLIN, 21. svibnja. „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“, službeni list njemačke vlade, piše:

Casus foederis.

Ugovor o trojnome savezu odlučivao je, da casus foederis nastaje istodobno za sve tri ugovorom vezane države, ako jedna ili dvije ugovor sklapajuće države, bez direktne provokacije s njihove strane, budu napadnute od dvije ili tri velevlasti i u rat upletene.

Kada je Austro-Ugarska nakon atentata u Sarajevu bila prisiljena da podje proti Srbiji, zaskočila ju Rusija, koja je mobilizirala čitavu svoju vojnu snagu i tako uzpirala svjetski rat.

Ipak talijanska vlada, tvrdeć da je Austro-Ugarska postupala proti Srbiji agresivno i time izazvala uplitanje Rusije, misli da casus foederis tim nije bio nastupio. Talijanska vlada hoće i to, da je austro-ugarska vlada, pošto nije Italiju o ultimatumu Srbiji prije obavijestila, počinila povredu članka sedmog ugovora o trojnom savezu. Poziv na ovaj članak bio bi osnovan, kada bi Austro-Ugarska bila izmarširala za povećanje svoje moći na Balkanu. Beč je naprotiv, još prije nego je rat bio buknuo, u Petrogradu i u Rimu izjavio, da Austro-Ugarska ne teži za nikakvim sticanjem zemljišta na račun Srbije.

Zato Austro-Ugarska i Njemačka bile su u pravu, da prigovore Italije protiv njenih saveznih dužnosti ne priznaju. Ipak su one veljele primiti jednostrano tumačenje ugovora o trojnom savezu i zadovoljiti se izjavom o dobrohotnoj neutralnosti.

Pitanje kompenzacija.

Austro-Ugarska vlada osim toga izjavila se u načelu pripravnom, da će, pri slučajnom proširenju njene moći, imati pred očima eventualne kompenzacije.

U daljnjem toku, iz smrti Di San Giuliana, izpostavljalo se sve više, da u Italiji rade jake sile na tome, da za neutralnost izvabe od dunavske Monarkije osobite koristi. Italija počela je da se naružava, a time su stali rasti zah-

tjevi inredentista, republikanaca i drugih prijatelja Francuza.

U naravnoj težnji, da odnosi između Austro-Ugarske i Italije postavi na nov prijateljski temelj, njemačka vlada nije propustila da u tom pogledu dodje do sloge te da su 19. marča obećane garancije njemačke vlade za provedenje pogodba odmah neposredno iza rata.

ZAHTJEVI ITALIJE.

U prvu određenu ponudu Austro-Ugarske koncem marča, koja je već stavila u izgled odstup talijanskog jezičnog područja u južnom Tirolu, talijanska vlada nije se upustila, nego je svoje zahtjeve saopćila tek dne 11. aprila, a glase:

Absolutni odstup Trentina, uključiv i starodrevni njemački Bozen.

Ispravak granice na Soči, uključiv Goricu, Gradišku i Tržić.

Pretvorenja Trsta i zaleđa u neodvisnu slobodnu državu.

Odstup korčulanske grupe otočja sa Visom, Hvarom, Korčulom, Lastovom, Bračom i Mljetom.

Svi ovi odstupi imaju uzslijediti odmah te pripadnici armade i mornarice, koji potječu iz odstupljenih predjela, moraju se odmah odпустiti.

Zatim Italija tražila je podpuni suverenitet nad Valonom i Sasenom i podpuno dezinteresiranje Austro-Ugarske u Albaniji.

Italija naprotiv obvezuje se, da će, za čitavo vrijeme trajanja rata, ostati neutralna.

Na uvaženje daljnih kompenzacionih zahtjeva, koji bi proizlazili iz članka sedmog saveznog ugovora, ona se je za trajanja rata odricala, te je očekivala od Austro-Ugarske, da će se ona isto tako odredi

glede talijanskog zaposjednuća Dodekanesosa.

I ako ovi zahtjevi idu daleko preko mjere onoga što bi Italija mogla da zahtjeva za udovoljenje njezinih narodnih aspiracija, ipak austro-ugarska vlada nije pregovore prekinula, nego je i dalje pokušala, da dodje do sporazuma.

Njemačka vlada nastojala je, da se opravdani zahtjev, talijanske vlade prihvate, iako bi dunavska Monarkija teško bila oštećena.

Italija otkazuje savez.

Dok su se ovi pregovori još vodili, talijanski poklisar u Beču predao je neočekivano dne 4 maja austro-ugarskoj vladi izjavu, da Italija smatra da je njen saveznički ugovor s Austro-Ugarskom, usljed postupka ove proti Srbiji u kolovozu 1914., prekinut.

Istodobno je izjavio, da povlači sve od njegove vlade dosad stavljenе ponude.

Zadnji pokušaj.

Kao zadnji pokušaj, eda se spriječi prelaz dosadanjeg saveznika u neprijateljskih tabor, dne 10. maja učinjena su još znatno proširena obećanja Austro-Ugarske vlade, koja je državni kancelar pročitao dne 18. maja u Reichstagu.

Vjerolomstvo.

Nakon ovog stvarnog prikaza nikakva „Zelena Knjiga“ ne će ništa moći promijeniti na tome, da, ako talijanska vlada nastupi oružjem proti dosadanjim svojim saveznicima, učinit će to vjerolomstvom i u vjeri da radi za povećanje moći, koje je talijanskom narodu, dobrovoljno i bez krvoprolića, bilo dodjeno.

Odgovor Austrije Italiji.

Predaja note.

BEC, 22 svibnja. Ministar izvanjskih posala barun Burian predao je danas poslije podne talijanskom poklisaru D'Avarna notu austro-ugarske vlade kao odgovor na priopćenje Ita-

lije, da ona smatra trosavezni ugovor dokućnutim.

Nota daje izražaja neugodnom iznenadjenju sa priopćenja, pošto talijanska vlada svoju odluku osniva na činjenicama, koje idu natrag za više od devet mjeseci te je talijanska vlada kroz sve ovo vrijeme opetovano manifestirala svoju želju, da se ugovori i savez između ovih država uzdrže i još jače učvrste, koja je želja nalazila uvijek u Austro-Ugarskoj povoljan prijem i srdačan uzvrat.

Postupak Monarkije protiv Srbije bio je samo obrana protiv nedozvoljenih djela Srbije, koja obrana nikako nije mogla da dirne u interese Italije.

U Rimu je bilo izričito izjavljeno, da Austro-Ugarska nenamjerava dirnuti u zemljišni integritet ili u suverenitet Srbije, ako rat ostane lokaliziran. Tek, usljed uplitanja Rusije, čisto lokalni austrijsko-srpski spor dobio je, proti našoj želji, evropski karakter.

Talijanska vlada izjavila je onda neutralitet Italije, bez i najmanje aluzije, da bi od Rusije izazvani i od dugo vremena pripremani rat mogao biti kadar ugovorima trojnog saveza oduzeti temelje opstanka.

Iz svojedobnih izvaja di San Giuliana, kaošto i iz brzojava talijanskog kralja 2. kolovoza 1914. na Nj. Vel. Franju Josipa proizlazi, da talijanska vlada onda u postupku Austro-Ugarske nije nazrijevala ništa, što bi bilo protivno odredbama saveznog ugovora.

Kabineti Beča i Bertina uvažili su zaključak Italije o neutralitetu, i ako sa slovom i sa duhom ugovora ništa nije suglasan. Tada obavljena izmjena mnijenja ustanovila je da trojni savez nepromijenjeno ostaje na snazi.

Doista, pozivom na članak sedmi saveznog ugovora, talijanska vlada iznijela je svoje zahtjeve o ošteti za slučaj teritorijalne ili ine dobiti Austro-Ugarske na Balkanu. Austro-Ugarska vlada pripravno je izjavila, da će položaj ispitati. Istodobno

je upozorila, da bi bilo teško ustanoviti kompenzacije, dok se ne zna za dobit koja bi eventualno mogla pripasti, a to je svoje shvaćanje priopćila talijanskoj vladi.

Kada je talijanska vlada, dok je istodobno opetovano izrazila želju za uzdržanjem i učvršćenjem saveza, iznijela neke zahtjeve pod naslovom odštete, koji se odnose na odstup Italiji integrirajućih dijelova Monarkije, austro-ugarska vlada i sama je uzela ovaj zahtjev za temelj pregovora, i ako se članak sedmi ne odnosi nipošto na područje savez sklapajućih dijelova nego isključivo na balkanski poluotok. U odnosnim pregovorima austro-ugarska vlada, uvijek prožeta iskrenom željom da dodje s Italijom do sporazuma, bila je pripravna da prinese žrtve tako znatne, da ih opravdati može samo želja, da se uzdrži savez, koji već više godina postoji na zajedničku korist obih zemalja.

Talijanska vlada ogradila se, što bi se od Austro-Ugarske ponudjene koncesije tek koncem rata mogle ispuniti, jer iz toga kao da proističe, da sve ove koncesije time gube čitavu vrijednost. Dok je Austro-Ugarska vlada upozorivala na materijalnu nemogućnost bezodvlačne predaje odstupanog zemljišta, ipak pokazivala se pripravnom da pruži sve potrebite garancije, eda osigura predaju već sada za malo udaljeni rok.

Očevidna dobra volja i personalni osjećaj, kojeg je austro-ugarska vlada pokazala u toku pregovora, nemogu nikako da opravdaju mnijenje talijanske vlade, da se mora odrediti svake nade u postignuće sporazuma. Takav pak sporazum može se postići jedino, ako s obe strane postoji jednako iskrena želja za sporazumom.

Nota zaključuje: Austro-ugarska vlada nemože da uzme na znanje izjave da talijanska vlada hoće da dobije opet slobodne ruke i da savezni ugovor s Austro-Ugarskom smatra ništavnim, bez učinka, pošto takova izjava talijanske vlade odlučno protu-

slovi svečano preuzetim obvezama koje je Italija preuzela ugovorom od 25. decembra 1912., a koji je trajanje saveza ustanovio do 8. srpnja 1920. Otkaz saveza dozvoljen je samo godinu dana prije, a nikakav otkaz, nikakva izjava ništenosti prije ovog roka nisu predviđeni. Pošto se talijanska vlada svojih obveza faktično sama riješava, austro-ugarska vlada odklanja od sebe odgovornost za sve posljedice, koje bi iz ovog postupka mogle nastati.

Glasovanje u Senatu.

RIM, 21. svibnja. „Agenzia Stefani“ javlja, da je senat u tajnom glasovanju prihvatio sa 262 protiv 72 glasa zakonsku osnovu, kojom se vladi za slučaj rata podijeljuju izvanredne punovlasti.

Iza toga bio je senat odgođen na neizvjestno vrijeme.

Daljni uspjesi u Galiciji i Poljskoj

Slomljena ruska ofenziva na Dnjestru.

BEČ, 21. svibnja. Službeno se saopćuje:

Borbe na fronti u srednjoj Galiciji traju dalje.

Ruski odjeli, koji se još zadržavaju u pravcu Sana dolje od Sieniave na zapadnoj obali rijeke, bili su bačeni preko rijeke.

Istočno od Jaroslava savezne čete odbile su pojedinačne jake neprijateljske sile. Broj zarobljenika raste uvijek dalje.

U žestokim noćnim borbama naše čete osvojile su juriš istočno od Drohobycza ruski položaj, zauzele mjesto Novesieio. Pri tome je 1.800 Rusa bilo zarobljeno.

Neprijateljski pokušaji da provelo kod Kolomeje izjačoviše se. Svi napadaji protiv ovog glavi mosta bili su odbiveni uz najteže gubitke za neprijatelja.

U borbama u obrežju Kielca, koje mjesimice još traju, dosad je 4.000 Rusa bilo zarobljeno.

Od 16. ov. mj. ukupni broj zarobljenika poskožio je za dalj-20.000. On iznosi, počam od 2. ov. mj., 194.000 Rusa.

BERLIN, 21. svibnja. Službeno se saopćuje:

Položaj na jugoistočnom ratištu kod njemačkih četa je nepromijenjen.

Istočno od Jaroslava jučer je zarobljeno Rusa, koji nisu bili oborižani puškama nego hrastovim toljagama.

Sa francuskoj ratišta.

BERLIN, 21. svibnja. Službeno se saopćuje:

Sjeverno od Yperna napali su Crnci i Francuzi noću naš položaj istočno od kanala. Borba je ondje još u toku.

Napadaj Engleza južno od Neuve Chapelle razbio se je u našoj vatri.

Francuski napadaj u šumi Ailly izjačovio se je, uz znatne neprijateljske gubitke.

U Rusiji.

BERLIN, 21. svibnja. Službeno se saopćuje:

U predjelu Šavli samo omanji okršaji.

Na Dubissi naš napadaj dopro je istočno od Podubisa do Betygolla te nam donio daljnjih 1.500 zarobljenika.

Takodjer istočno od Miloszajcie i Zemigola Rusi su bačeni preko rijeke. Dalje južno borba počiva.

Ostaci južno od Njemena poraženih ruskih sila nastavljaju svoj bijeg u pravcu Kovna.

Kapitolijaska zvona navještaju rat.

U rimskom Capitoliju održala se je dne 17 na večer patriotska manifestacija. Sred nepreglednog mnoštva došao je gradonačelnik Colonna s gradskim zastupstvom, te izrekao ovaj govor: „Gradjani! Sad nije hora, da trošimo izprazne rieči. Udario je čas rada i muževnih odluka. U ovom je zasizom trenutku talijanski narod manifestirao svoju volju. Upravimo s punim povjerenjem svoj pogled u kralja. Držimo uvijek na umu, da je naša dužnost, da mu pritekemo u pomoć. S Capitolija, koji osvjetljuje naše uspomene, pozdravljamo našu vječnu ponos naroda. Živio kralj! Živjela Italija!“ Zatim je govorio d'Annunzio, koji je sasuo pregršt pogrda na Giolitti-a. Sad je narod udario u klicanje: „Neka zvona Capitolijaska navještaju rat!“ Načelnik Colonna je to dozvolio. Nakon toga priredjene su manifestacije simpatija pred zgradom francuskoga poklissarsiva.

Prevrat u Portugalu.

Iz Portugala dolaze sve ozbiljnije i nejasnije vijesti. „Reuterov ured“ govori o „novoj vladi“, koja je prijašnjeg ministrapredsjednika Castra i jednog drugog ministra dala odpremiti na ratni brod „Vasco de Gama“. Prena tome je uspio prevrat, što su ga priredili Englezi protiv Castrovoj vojničkoj diktaturi, te su već ušapeni Englezima nepoštudni general Pimento de Castro i njegovi suradnici.

Stoga je nad Portugalom izazast i najstvena zaštor; s toga dolaze tako nedke vijesti. Nema više nikakove sumnje: Englezka je položila svoju ruku na Portugal. Eudoci da se je pinda Castra nekalala, da dade trojnom sporazumu koningent za rat, Englezka je izvela podal silevit čin proti zemlji.

Kako se čini, Englezka je već s pomoću jakobitske stranke zauzela zemlju i vlada onajce po svojoj volji.

Značajna je kralika vijest, da Španjolska namjerava izastati dva ratna broda u Lisabon i dvije pjesacke pukovnije u Badajoz. Samo se po sebi kaže, da Španjolska ne može ravnodušno posmatrati događaje u Portugalu, jer je za nju životno pitanje, da se na njevoj granici ne pretvori sav Portugal u nov Portugal. Prevrat, što ga izazivaju Englezi u Portugalu, zacielo se ne bi zaustavio na granicama Španjolske, i u Španjolekvoj ina dosta englezko-francuzkih agenata, kakov je Alfonso Costa.

Važna je nadalje viest o konferencijama, što se vode među upraviteljima južno-američkih republika. Sudbina portugalske matere zemlje ne može da bude ravnodušna takozvanim A B C državama (Argentiniji, Braziliji i Čilij). Nesumnjivo je naime, da bi Englezi bacili oko takodjer na južnu Ameriku, kojoj su ponovo povjeridjiv neutralnost, kao kod navale na „Dresden“.

Grad i okolica.

Jučerašnja naša izdanja. Važne jučeranje vijesti propočili smo u jutarnjem izdanju, koje izišo oko 9 sati. Poslije podne priredjeno je drugo izdanje sa najnovijim vijestima. Oba izdanja bila su razgraiojena.

† Ante Fulgosi, obrtnik preminuo je jučer u 65. god. Vječni mu mir, a ucviljenoj obitelji nase saučesće!

Preminula je jučer Marija Liebhart, supruga storoja društva „Dalmacija“, u 24. god. Vječni joj pokoji!

Izgubljena je zlatna narukvica sa urom, pak se moli poštenog nalaznika, da

ju donese u uredništvo, gdje će za to primiti obilatnu nagradu.

JAVNA ZAHVALA

Prigodno bolesti i smrti naše nezaboravne supruge odnosno majke

Kate Šupuk rođ. Tolić

mnogima smo ostali obvezani, bilo što su nam tekom bolesti isti na razan način bili pri ruci i tješili nas, bilo pak što su nam za teškog časa izkazali svoju sućut i sažaljenje.

Smatramo stoga svetom dužnošću svim tim osobama da im i ovim putem na to zahvalimo, kao što i svim vlastitima, osobama, korporacijama i društvima, koji su na kojimudruga način počastili uspomenu mile pokojnice.

ŠIBENIK, 19 svibnja 1915.

Obitelj Ive Šupuka.

UGLJEN SLATKI

prodaje se na vrećama po 20 hel. kil. — Franko u kuću.

Obraćti se u našu Tiskaru ili u Varoš u kuću Kerubina Salvaro.

VELIKA ZLATARIJA

GJ. PLANČIĆ

Vis - Starigrad - Velaluka

ŠIBENIK.

Kupuje staro zlato i srebro uz najpovoljnije cijene.

NAJMODERNIJE POSJETNICE
IZRAĐUJE
HRVATSKA ZADRUŽNA TISKARA U ŠIBENIKU
 U. Z. S. O. J.

Pobjegia papiga.

Zelena papiga, koja razumije kad ju se zove imenom „Eubi“ pobjegia je gosp. oberasistentu ot. Freischleg. Onaj koji ju nađe i povrati, dobiće 100 K nagrade.

Kuća u sredini grada

na dva poda, s električnom svjetlošću i vodom, i sa tri korbice, prodaje se. Priupitaj se u uredništvo lista.

KNJIGOVEŽNICA HRVATSKE ZADRUŽNE TISKARE U ŠIBENIKU

u. z. s. o. j. (Dr. ANTE DULIBIĆ I DRUG.)

VEZUJE DUGOTRAJNO I SOLIDNO SVAKE VRSTI DUZGA, KAO: PROTOKOLE, MISSALE, MOLITVENIKE I SVE U TU STRUKU SPA-DAJUĆE RADNJE.

CIENE UMJERENE. — IZRADBA BRZA I SOLIDNA.

Jadranska Banka

PODRUŽNICA ŠIBENIK

Dionička glavnica K 8.000.000. — Pričuva K 700.000.

CENTRALA U TRSTU

Via della Cassa di Risparmio 5

(Vlastita kuća).

Naslov za brzojave: „JADRANSKA“.

PODRUŽNICE: Dubrovnik — Kotor — Ljubljana — Metković — Opatica — Šibenik — Spiljet — Zadar.

Kuponi založnica Zemljišno veresijskog zavoda Kraljevine Dalmacije plativi su kao i uvučene založnice unovčuju se kod JADRANSKE BANKE u TRSTU i svih njezinih podružnica.

Uložne knjžice. — Pohrana i administracija vrijednosnih papira. — Kupoprodaja tuzeznih i inozemnih vrijednosnih papira, te deviza i valuta. — Osiguravanje efekata proti gubitku na tečaju pri vučenju. — Žiro račun i tekući račun. — Unovčivanje mjenica, dokumenata, odrezaka i izvučenih vrijednosnih papira. — Kreditna pisma, čekovi, vaglia, nauptnice. — Predjmovi i zajmovi na vrijednosne papire, dionice srečke, robu (Warrants), brodove itd. — Gradjevne vjersije.

Pretnici (Safes) za čuvanje vrijednota u čeličnoj sobi (Tresor) sa posebnim ključevima za klijente, u kojim se pretincama može držati svakovrsne vrijednosti.

HRVATSKA ZADRUŽNA TISKARA

ŠIBENIK

UKNJIŽENA ZADRUGA SA OGRANIČENIM JAMSTVOM

(Dr. A. DULIBIĆ I DRUG.)

OBSKRBLJENA JE SVIM MATERIJALOM, TAKO DA JE U STANJU TOČNO, BRZO, U MODERNOM SLOGU TE UZ VEOMA UMJERENE CIJENE IZRADJIVATI SVE RADNJE SPADAJUĆE U TISKARSKU STRUKU.

IZRAĐUJE POIMECNE POSJETNICE, TRGOVAČKE MEMORANDUME, RAČUNE, NASLOVNE LISTOVE, TRGOVAČKE I SLUŽBENE OBVOJE, VJENČANE KARTE, PLESNE I DRUGE ZABAVNE POZIVE I PROGRAME, OSMRTNICE, CIJENIKE, JESTVENIKE I T. D. I T. D.

VELIKO SKLADIŠTE TISKANICA ZA OBĆINE I ŽUPSKE UREDE.

PRODAJA RAZNOVRNOG ČISTOG PAPIRA I OBVOJA

Da postigneš obilan prirod svoga rada na poljodjelskom polju morati češ pognojiti svoje usjeve, vinograde, masline, voćna stabla i t. d. sa

40% Kalijevom soli ili kainitom
 51-61% Kalciumcianamom
 16-21% Thomasovom

i to prama uputama koje svak može da zatraži bezplatno kod podpisane, bilo ustmeno ili pismeno. Ista tvrtka za manicama dijeli poučne knjžice o uporabi gnojiva za svaku kulturu, te prema zahtjevu drži i specijalna predavanja. Ove tri vrsti daju isti uspjeh kao KAS a cjenije od istoga.

Ova gnojivja dobivaju se izkjučivo kod podpisane tvrdke, kao jedini i glavni zastupatelj i razpačavaoc, i to prama uvjetima postavljenim od tvornica

GRUBIŠIĆ & Comp. — Šibenik.

(brzojavni naslov GRUBARES — telefon br. 56.)